

Sygn. akt III AUa 772/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 grudnia 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Marta Sawińska (spr.)
Sędziowie:	SSA Iwona Niewiadowska-Patzer SSA Marek Borkiewicz
Protokolant:	st.sekr.sądowy Emilia Wielgus

po rozpoznaniu w dniu 11 grudnia 2012 r. w Poznaniu

sprawy z odwołania **E. B.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P.**

o podjęcie wypłaty emerytury

na skutek apelacji E. B.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu

z dnia 8 marca 2012 r. sygn. akt VIII U 4034/11

zmienia zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję w ten sposób, że podejmuje wypłatę emerytury na rzecz E. B. od dnia 1 października 2011r.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 7 października 2011 r. pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P. wstrzymał E. B. z urzędu wypłatę emerytury od dnia 1 października 2011 r.

Od decyzji powyższej ubezpieczona odwołała się do Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu.

Wyrokiem z dnia 8 marca 2012 r. odwołanie oddalono.

U podstaw powołanego rozstrzygnięcia legły następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

E. B. ur. (...) od dnia 1 listopada 2005 r. jest nieprzerwanie zatrudniona w Urzędzie Skarbowym P.-W. jako starszy komisarz skarbowy. W dniu 26 kwietnia 2010 r. złożyła wniosek o przyznanie prawa do emerytury. Decyzją pozwanego z dnia 7 maja 2010 r. przyznano wnioskowane świadczenie od dnia 1 kwietnia 2010 r.

W tak ustalonym – na podstawie dokumentów akt emerytalnych pozwanego uznanych za wiarygodne – stanie faktycznym sąd I instancji uznał wniesione odwołanie za bezzasadne.

Sąd Okręgowy przywołał brzmienie art.103 a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2009 r. Nr 153 poz.1227), zgodnie z którym prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego.

Sąd wskazywał, że powyższy przepis został wprowadzony art.6 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2010 r. Nr 257 poz.1726) i wszedł w życie z dniem 1 maja 2011 r., przy czym zgodnie z zapisem art.28 cyt. ustawy do emerytur i rent przyznanych przed dniem wejścia w życie ustawy przepis ustawy (ujętej w art.6 i 18) w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą stosuje się poczynając od 1 października 2011 r.

Sąd Okręgowy akcentował, że stan faktyczny niniejszej sprawy wyczerpuje wskazaną normę, wobec czego organ rentowy trafnie wstrzymał odwołującej wypłatę emerytury od 1.10.2011 r., cytował także projekt noweli powołujący się na potrzebę solidarnej decyzji pracownika i pracodawcy odnośnie kontynuacji zatrudnienia w sytuacji uzyskania prawa do emerytury oraz czasu wystarczającego na dostosowanie się stron stosunku pracy do nowej sytuacji.

Sąd wskazywał, iż tożsame rozwiązanie ustawowe obowiązywało już w okresie od 1 lipca 2000 r. do 7 stycznia 2009 r. (art.103 ust.2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS), odnośnie którego zgodności z ustawą zasadniczą pozytywnie wypowiedział się Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 7 lutego 2006 r. SK 45/04. Kwestie te rozstrzygał także Sąd Najwyższy w uchwale Składu siedmiu sędziów z dnia 10 listopada 2004 r. IIUZP 9/04 OSNP 2005/3/41, podsumowującej wcześniejszy nurt orzecznictwa, podkreślając tam iż w dotychczasowym orzecznictwie wyrażono (...) pogląd, że zawieszenie prawa do emerytury w przypadku pozostawania w stosunku pracy jest funkcjonalnie uzasadnione. Sąd Najwyższy podkreślał, że zasadą jest, iż pracownikowi, który nabył prawo do emerytury przysługuje jedno świadczenie - albo emerytura z ubezpieczenia społecznego albo wynagrodzenie z tytułu zatrudnienia. Powyższe ma też oparcie w art. 67 ust. 1 Konstytucji, wiążącym z osiągnięciem wieku emerytalnego powstanie prawa do zabezpieczenia społecznego, którego zakres i formy określa ustawa. Pracownik, który osiągnął wiek emerytalny może więc wybrać albo status emeryta, albo zachować - pomimo nabycia prawa do emerytury - status pracowniczy. Nie może jednak łączyć bez ograniczeń statusu emeryta i pracownika, a więc otrzymywać równocześnie świadczenia z tytułu utraty zdolności do dotychczasowej pracy (osiągnięcie wieku emerytalnego jest bowiem uznawane za równoznaczne z utratą zdolności do zarobkowania własną pracą) i wynagrodzenia z tytułu kontynuowania zatrudnienia, do wykonywania którego pracownik utracił zdolność. Z omawianego przepisu ustawy emerytalnej nie tyle wynika obowiązek rozwiązania stosunku pracy przez pracownika, który nabył prawo do emerytury, ile obowiązek dokonania przez niego wyboru, czy decyduje się na emeryturę, czy też na pozostawanie w stosunku pracy, a jego istotą jest wyeliminowanie równoczesnego pobierania dwu świadczeń - emerytury i wynagrodzenia za pracę w pełnej wysokości. Zmodyfikowanie zasad zawieszalności prawa do świadczeń z uwagi na pogarszającą się sytuację społeczno-gospodarczą, w tym wzrost stopy bezrobocia i jego coraz częściej strukturalny charakter oraz postępujące ubóstwo, nie narusza więc wyrażonej w art. 2 Konstytucji zasady demokratycznego państwa prawnego, urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. Na władzach publicznych spoczywa nie tylko wynikający z art. 67 ust. 1 Konstytucji obowiązek zapewnienia zabezpieczenia społecznego obywatelom, którzy osiągnęli wiek emerytalny, ale także przewidziany w ustępie 2 tego artykułu obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa socjalnego obywatelom niemającym środków utrzymania, pozostającym bez pracy nie z własnej woli.

Problematyka rozumienia art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach, jego zakresu podmiotowego oraz granic stosowania była przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego także w innych orzeczeniach.

W wyroku z dnia 30 lipca 2003 r., II UK 363/02 (niepublikowanym) Sąd Najwyższy wyjaśnił między innymi, iż art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej wiąże prawo do wypłaty (realizacji) emerytury z uprzednim rozwiązaniem stosunku

pracy z pracodawcą, na rzecz którego emeryt wykonywał pracę przed dniem nabycia prawa do emerytury, przy czym nie budzi wątpliwości, że po rozwiązaniu stosunku pracy może dojść do zawarcia nowej umowy i kontynuowania zatrudnienia. W wyroku tym wyrażono nadto opinię, że ustawodawca ma prawo wprowadzać, czy też modyfikować zasady zawieszalności świadczeń emerytalno-rentowych, mając na uwadze aspekty społeczno-ekonomiczne, w tym aktualne tendencje na rynku pracy, a więc stopę i strukturę pogłębiającego się bezrobocia, co nie narusza wyrażonej w art. 2 Konstytucji RP zasady demokratycznego państwa prawa, urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. Regulacja zawarta w art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie narusza zasady ochrony praw nabytych, nie pozbawia bowiem osób zainteresowanych prawa do emerytury, oddzielając nabycie prawa do emerytury w wyniku ziszczenia się ryzyka ubezpieczeniowego (dożycie określonego wieku) od jego realizacji oraz zawieszenia świadczenia w razie kontynuacji zatrudnienia bez rozwiązania stosunku pracy.

Apelację od powołanego orzeczenia wniosła E. B. , domagając się zmiany wyroku i uwzględnienia odwołania , ewentualnie- uchylenia orzeczenia i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Zarzuty apelacji objęły naruszenie prawa materialnego poprzez niewłaściwe zastosowanie art.103 a ustawy emerytalnej w związku z art.28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw, prowadzące do naruszenia art.2,8 i 32 ustawy zasadniczej.

Pozwany organ rentowy nie zajął wobec wniesionej apelacji żadnego stanowiska.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja E. B. jest uzasadniona.

Na wstępie Sąd Apelacyjny wskazuje, że w pełni akceptuje ustalenia faktyczne i rozważania prawne poczynione na etapie postępowania pierwszo instancyjnego . Zbędne jest ponowne przywoływanie faktów uznanych za udowodnione.

Sąd prawidłowo wskazał na materialno prawne podstawy zaskarżonej decyzji .

Zgodnie z brzmieniem art.103 a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2009 r. Nr 153 poz.1227) prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego.

Powołany przepis został wprowadzony art.6 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2010 r. Nr 257 poz.1726) i wszedł w życie z dniem 1 maja 2011 r., przy czym zgodnie z zapisem art.28 cyt. ustawy do emerytur i rent przyznanych przed dniem wejścia w życie ustawy przepis ustawy (ujętej w art.6 i 18) w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą stosuje się poczynając od 1 października 2011 r.

Sąd Apelacyjny musi jednak – rozpoznając niniejszą sprawę mieć na uwadze treść orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. K2/12, zgodnie z którym art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, **jest niezgodny** z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 konstytucji.

Trybunał Konstytucyjny wskazywał, że na podstawie art. 6 ustawy z 16 grudnia 2010 r. ustawodawca dodał do ustawy o emeryturach i rentach z FUS art. 103a, zgodnie z którym prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa

do emerytury. Na mocy art. 28 ustawy z 16 grudnia 2010 r. nowy art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS znalazł zastosowanie do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie tej ustawy, poczynając od 1 października 2011 r. Z tych dwóch przepisów, tj. art. 28 ustawy z 16 grudnia 2010 r. w związku z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, Trybunał zrekonstruował normę zakwestionowaną we wniosku grupy senatorów.

Podstawowy problem w rozpatrywanej sprawie dotyczył oceny, czy ustawodawca, rozciągając obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą - jako warunek realizacji prawa do emerytury - na osoby, które skutecznie nabyły i zrealizowały to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r., nie naruszył zasady zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa. W tym okresie bowiem treścią ryzyka emerytalnego było wyłącznie osiągnięcie wieku emerytalnego (i stażu ubezpieczeniowego), co znaczy, że realizacja świadczenia następowała niezależnie od dalszego zatrudnienia.

Zasada ochrony zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa, zgodnie z utrwalonym orzecnictwem Trybunału, związana jest z bezpieczeństwem prawnym jednostki. Przejawia się w takim stanowieniu i stosowaniu prawa przez państwo, by nie stawało się ono pułapką dla obywatela i by mógł on układać swoje sprawy w zaufaniu, że nie naraża się na skutki, których nie był w stanie przewidzieć w momencie podejmowania decyzji i działań oraz w przekonaniu, że jego działania będą także później uznawane przez porządek prawny. Rozwiązanie przyjęte przez ustawodawcę w art. 28 ustawy z 16 grudnia 2010 r. spowodowało, że osoby, które skutecznie nabyły i zrealizowały prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. zostały objęte nową, mniej korzystną dla nich treścią ryzyka emerytalnego. Aby emeryturę nadal pobierać po 1 października 2011 r., musiały one rozwiązać stosunek pracy z dotychczasowym pracodawcą. W przeciwnym razie ich świadczenie emerytalne ulegało zawieszeniu. Oceniając sytuację tych osób z punktu widzenia zasady ochrony zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa, należy dojść do wniosku, że gdyby w momencie przechodzenia na emeryturę osoby te wiedziały, że będą musiały przerwać zatrudnienie, żeby uzyskać świadczenie emerytalne, to ich decyzja być może byłaby inna, tzn. nie składałyby wniosku o ustalenie prawa do emerytury i kontynuowały zatrudnienie. Korzystniejsze byłoby bowiem dla nich osiągnięcie wysokiego dochodu ze stosunku pracy niż dużo mniejszej emerytury. Co więcej - późniejsze złożenie wniosku oznaczałoby wyższe świadczenie emerytalne. Treść ryzyka emerytalnego, w określeniu której ustawodawca ma swobodę, nie powinna być zmieniana w stosunku do osób, które już nabyły i zrealizowały prawo do emerytury.

Trybunał zwrócił ponadto uwagę, że ustawodawca wprawdzie przewidział w art. 194c ustawy o emeryturach i rentach z FUS, dodaną ustawą z 10 czerwca 2011 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z FUS, możliwość ponownego, korzystniejszego od zasad ogólnych, ustalenia wysokości świadczenia dla osób, które złożyły wnioski o emeryturę w latach 2009-2010, a którym świadczenie zostało zawieszane od 1 października 2011 r., jednakże uzależnił skorzystanie z niej od spełnienia warunku niepobierania zawieszanej emerytury przez 18 miesięcy. Tym samym osoby, które go nie spełnią, mogą wprawdzie przeliczyć wysokość emerytury po rozwiązaniu stosunku pracy, ale na zasadach ogólnych - świadczenie zostanie zatem wyliczone wg kwoty bazowej albo średniego dalszego trwania życia na dzień złożenia wniosku, którego mogliby nie składać, gdyby wiedzieli, że zostanie w stosunku do nich zmieniona treść ryzyka emerytalnego.

Mając na uwadze niekonstytucyjność przepisu prawa materialnego stanowiącego podstawę zaskarżonej decyzji orzeczono o zmianie wyroku Sądu I instancji na podstawie art.386 par.1 k.p.c.

SSA Marek Borkiewicz SSA Marta Sawińska SSA Iwona Niewiadowska-Patzer
